

Lacerta

Geïllustreerd orgaan gewijd aan de Kennis der Kruipende Dieren (Herpetologie), Terrarium- en Insectariumkunde

Uitgave van de Nederlandse Vereniging van Terrariumhouders „Lacerta“

Adres redactie en administratie: J. Th. ter Horst,
Vier Heemskinderenstraat 159 (hoek Moerweg), 's Gravenhage

Postrekening 461084

De jaargang loopt van October 1951 tot en met September 1952. Leden ontvangen het orgaan gratis. Losse abonnementen worden niet aangenomen. Lidmaatschap: f 9.50 per verenigingsjaar, te voldoen in termijnen
Penningmeester: B. Verbrugge, Bisschopstraat 31 B, Rotterdam

Secretaris: Th. J. P. Cornelissen, Pleiadenstraat 146, Haarlem N.

De Levendbarende of Kleine hagedis

door G. Uiterdijk, Zeist

De 15 tot 18 cm grote *Lacerta vivipara* Jacquin is, ná de zandhagedis (*Lacerta agilis* Linné), de meest voorkomende hagedissensoort in ons land.

Beschrijving

Wat de kleur aangaat bestaan er vele variaties, hoewel de kleur van de rug voornamelijk bruin is, met vrij regelmatige

Levendbarende hagedis, zittend op Hulslook, in buitenterrarium. Naar een kleurenfoto.

Foto H. B. Bolten

• Silhouet van *Lacerta vivipara* ♂, buikzijde. Naar de natuur getekend op ware grootte; geeft de verhoudingen goed weer. tekening: Th. J. P. Cornelissen

zwarte of donkerbruine vlekken. Deze bruine rugkleur nu, vertoont veel schakeringen: van lichtbruin tot bijna zwart toe. Ook roodbruin komt voor, terwijl er altijd een donkere streep over het midden van de rug loopt.

De buik is bij de geslachten verschillend van kleur; de ♂ heeft meestal een geelrode tot feloranje buik met zwarte vlekken; de buik van de ♀ vertoont een effen gele of grijze kleur.

De zijden zijn zowel bij de ♂ als bij de ♀ van een donkere, scherp afgegrensde streep voorzien. In deze streep — en dit geldt uitsluitend voor de ♂ — komen dikwijls afwisselend donkere en lichte vlekken voor.

Verschillen met *L. agilis*

Afgezien van de kleur kan men de levendbarende hagedis duidelijk van *agilis* onderscheiden door het feit, dat de eerste meestal veel kleiner is en altijd een veel teerdere indruk maakt. Ook de kop is fijner en spitser, terwijl kop en rug bijna onmerkbaar in elkaar overgaan. Bij het determineren zou men ook kunnen uitgaan van de bijzonderheid, dat de poten langer zijn dan de kop, wat bij *agilis* niet het geval is. De staart is practisch even lang als het lichaam, terwijl deze bij *agilis* $\frac{3}{5}$ van de totale lengte uitmaakt. Tevens breekt hij gemakkelijker af dan bij *agilis*, hoewel dit verschil uiteraard een weinig geschikt determinatiemiddel is! Verdere — en ook moeilijkere — determinatiemiddelen zoals: het aantal oculairschildjes, bepaalde schildjes onder de vierde teen e.d., laat ik maar buiten beschouwing. Vermoedelijk is het bovenstaande voldoende om een verwisseling met *agilis* uit te sluiten.

Biotoop *)

In de vrije natuur zal men *Lacerta vivipara* voornamelijk aantreffen in de buurt van water: althans in een matig-vochtige of moerassige omgeving. Grote droogte schuwen zij en men zal hen dan ook niet midden op de hei aantreffen, tenzij daar — zoals bijv. het Wasmere bij Hilversum — water aanwezig is. We vinden hen veel meer in de „bewoonde wereld“ dan *agilis*. Bij mij thuis huizen er een aantal onder de stoep, die van het terras naar de tuin leidt. Zij schijnen zich er wonderwel thuis te voelen, getuige het feit, dat ik elk jaar weer enige jonge exemplaren zie.

Zij zullen zich op de duur dan ook vermoedelijk beter handhaven dan *agilis*, die beslist niets van de bewoonde wereld moet hebben (enkele ontsnapte exemplaren uitgezonderd). Daar *vivipara* — zoals reeds is gezegd — voorkeur voor een vochtige omgeving toont, moet het terrarium waarin men deze dieren wil houden, beslist een poeltje of waterbakje bevatten (de „vrije“ exemplaren in mijn tuin kunnen gebruik

maken van het vijvertje, dat midden in het gazon is aangelegd). Zij zijn over het algemeen niet gek op volle zon en op het heetst van de dag zal men hen dan ook meestal vergeefs zoeken: zowel in de vrije natuur als in het terrarium hebben zij dan de schaduw opgezocht.

Voortplanting

De paring heeft normaliter in Mei plaats, al zou dit — zoals bijv. dit voorjaar (1951) — door eventuele koude in die maand wel eens wat later kunnen worden.

Vivipara neemt in de familie „Lacerta“ een uitzonderingspositie in, aangezien zij, zoals de naam reeds aangeeft, levend-barend is. Een naam, die men vroeger voor haar wel zag is: eierlevendbarend (ovovivipara). Deze naam is echter niet geheel juist, hoewel het een enkele maal is voorgekomen, dat er eerst eieren werden gelegd, d'e pas enige tijd later uitkwamen. Volgens Krefft deelde de onderzoeker Fritz mede, dat een door een slang gegrepen vivipara zes eieren legde, welke eieren pas tien dagen later door de jongen werden verlaten. Hierbij zij opgemerkt, dat de jongen volkomen normaal en goed gezond waren.

De jongen worden meestal tussen half Juli en half Augustus geboren. Het aantal jongen bedraagt ongeveer acht, hoewel dit aantal volgens Krefft tussen drie en tien kan l'ggen. Zij zijn soms donker, maar meestal licht gekleurd. Hoewel zij direct

na het verlaten van het lichaam van het moederdier (en het verbreken van de vliezen) hun eigen weg gaan, zijn zij de eerste uren — en vaak zelfs de eerste dagen — weinig actief.

Verspreiding

Lacerta vivipara komt in geheel Noord- en Midden-Europa en Noord-Azië voor. Zij is tot op 70° Noorderbreedte aangetroffen en zelfs op 3000 meter boven de zeespiegel in de Alpen gevonden.

In ons land zijn de grote centra: Drente, de Veluwe en omgeving en Zuid-Limburg. Verder mogen worden genoemd: Overijssel, de Achterhoek, Noord-Brabant, Midden-Limburg, Gaasterland en Terschelling. In een aantal van deze gebieden komt zij naast Lacerta agilis voor.

Variëteiten

Er komt een zwarte variëteit voor, Lacerta vivipara var. nigra; voor zover mij bekend is, echter niet in ons land. Wèl komt in ons land een kleurvariëteit voor, en wel in Drente. Deze variëteit heeft dezelfde tekening als de „gewone“ vivipara, doch de ondergrond is hier niet bruin, maar groen.

*) Biotoop, ook wel genoemd biocoenose, noemt men een gebied, gekenmerkt door bepaalde eigenschappen, nuttig of schadelijk voor het leven, in welk gebied een nauw verband bestaat tussen dat, wat een bepaald levensgebied de organismen aan levensmogelijkheden biedt en de eigenschappen van planten en dieren, die deze ruimte bewonen. (Red.)

Uit het leven van de Groene Leguaan (Iguiana iguiana)

door G. J. C. Lems, Zeist

Dikwijls heb ik dit merkwaardig dier in zijn doen en laten bestudeerd. Vaak heb ik, op zwijnenjacht zijnde met mijn Indonesische kennis — een studierend geneesheer — mijn aandacht laten afleiden, doordat dit dier op de meest onverwachte ogenblikken zich enige meters van je af op de grond liet ploffen om zich op de een of andere prooi te werpen en dan, geschrokken van onze aanwezigheid, met een ruk om te keren, met uitgezette neklél en/of ook een hoog opgezette rugkam, op deze manier een demonstratie gevend van zijn afschrikwekkend uiterlijk.

Mijn jachtgenoot had nimmer met hem op, daar de folklore zegt dat deze dieren een boze geest in zich bergen, die voor de mensen zeer kwade gevolgen kan hebben. En dit nog wel voor een ontwikkeld man, zou men zeggen.

Met fanatisme trachtte hij dan ook altijd het arme dier te vernietigen. Wanneer ik dit verhinderde, hetgeen hem dikwijls zeer driftig kon maken, liep hij er met een boog omheen, kernachtige verwensingen uitend, om vooral zijn minachting te tonen.

De Soendanees noemt de Groene Leguaan in de wandel „Londok“, hetgeen vrij ver-

taald betekent „Huichelaar“, dit vanwege de mogelijkheid om van hard-groen, geelachtig-groen te worden. Hetzelfde verschijnsel als bij het Kameleon dus, maar dan in beperkte mate. Ten onrechte wordt dit dier dan ook op Java Kameleon genoemd. De Maleise gangbare naam hiervoor is „Bounglon“, vermoedelijk als zoveel Maleise woorden een importwoord, daterende uit de tijd der Portugezen.

De Leguaan vertoeft graag op schaduwrijke, vochtige plaatsen. De enorme Waringinboom met zijn machtige kruin, zijn diepe spleten en massale luchtwortels is wel bij voorkeur de huisvester van hele kolonies. Toch leven zij niet in groepsverband en daarom viel mij zo dikwijls deze tegenstrijdigheid op. De oorzaak is waarschijnlijk hierin gelegen, dat op deze vochtige plaatsen veel insecten leven, terwijl zich veel vogels nestelen in de grote kronen, een welkome voedselvoorziening in de strijd om het leguanen-bestaan. Daar de Waringin voor veel Indonesiërs een heilige boom is, worden er dikwijls vastgebonden kuikens en andere daarvoor in aanmerking komende producten onder gelegd (geofferd). Hieraan zag ik eens een Leguaan